

Joensuun ja Helsingin välisen reittilentoliikenteen hankintaosapuolena toimiminen

KH 09.10.2023 § 382
1450/02.08.00.02/2023

Joensuun ja neljän muun maakuntalentoaseman reittilennot ovat olleet neljän 9 kk mittaisen jakson ajan valtion rahoittaman julkisen palveluvelvoitteen mukaista ostoliikennettä. Neljäs ja viimeisin nykyisen päätöksen ja rahoituksen mukainen jakso päättyy huhtikuussa 2024. Petteri Orpon hallitus on tehnyt syyskuun budjettiriihessä päätöksen ostoliikenteen jatkamisesta ja sen rahoittamisesta ensi toukokuusta alkaen maaliskuun 2026 loppuun saakka. Mahdollisesta jatkosta hallitus päättää kevään 2025 hallituskauden puoliväliriihessä. Budjettiriihessä linjatulla tavalla maakuntalentojen ostopalveluliikenne valtion täysimääräisesti tukemana on päättymässä keväällä 2026.

Valtion rahoituspäätös perustuu hallitusohjelman kirjaukseen, jonka mukaan hallitus edistää lentoyhteyksien kehittymistä koko Suomessa kolmen tunnin saavutettavuustavoitteen toteuttamiseksi, ja että Suomen sisäistä lentoliikennettä kehitetään ensisijaisesti markkinaehtoisesti, mutta turvataan huoltovarmuuden, vientiteollisuuden ja matkailun kannalta tärkeät lentoyhteydet tarvittaessa ostopalveluliikenteellä.

Valtion puolesta ostoliikenteen kilpailutuksen toteuttaa Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, joka myös tekee liikenteestä hankintasopimukset kilpailutuksessa voittaneiden operaattoreiden kanssa. Valtio on nyt sitoutunut rahoittamaan lennot täysimääräisesti 03/2026 saakka kestävän sopimuskauden ajan käytettävissä olevan määrärahan puitteissa. Tämä tarkoittaa käytännössä 10 edestakaista lentoa eli rotaatiota viikossa kullekin viidelle maakuntalentoasemalle.

Koska on mahdollista, ettei valtio enää rahoita täysimääräisesti mahdollista seuraavaa, kilpailutukseen sisältyvää optio-ostoliikennejaksoa ajalle 4/2026 – 3/2028, on Traficom esittänyt alueille tuolle ajanjaksolle aiesopimustyyppistä sopimusta yhteiskilpailutuksesta. Käytännössä kyse on siis siitä, että kilpailutukseen tarvitaan option osalta mukaan valtion lisäksi alueellinen hankintaosapuoli. Optiokauden maksimipituus on sama kuin tulevan uuden sopimuskauden 5/2023 – 3/2026 pituus. Yhteiskilpailutussopimus tarvitaan jo nyt, jotta Traficom voi sisällyttää tiedon tarjouspyyntöön ja kilpailutusasiakirjoihin ja edelleen hankintasopimukseen optiokauden osalta. Tarjouspyyntö ja muu kilpailutusmateriaali tulee saada valmiiksi lokakuun aikana, että lennot voivat jatkua katkeamatta ensi toukokuusta alkaen kilpailutuksen voittaneen operaattorin toimesta.

Liitteenä olevalla sopimuksella yhteisen kilpailutuksen toteuttamisesta sovitaan Traficom ja Joensuun kaupungin mahdollisesta yhteishankinnasta Joensuun ja Helsingin välisen reittilentoliikenteen osalta. Traficom tulee tekemään samansisältöisen sopimuksen kaikkien halukkaiden muiden maakuntalentoasemien yhteishankintaosapuolten kanssa. Traficom vastaa kilpailutuksen toteuttamisesta, ja tekisi aikanaan yhteisen kaikkia sopijapuolia velvoittavan hankintapäätöksen ja yhteisen hankintasopimuksen, jonka kaikki sopijapuolet allekirjoittavat. Vaikka Traficom tulee kilpailuttamaan kaikki viisi lentoyhteyttä yhdellä kertaa, eivät alueet ole riippuvaisia option käytön suhteen muista alueista eli optiot voidaan ottaa käyttöön myös vain osassa reittejä. Eli jos liikenne jatkuu jollakin reitillä markkinaehtoisena, niin optiota ei sillä reitillä oteta käyttöön.

Yhteishankinnan hankintaosapuoleksi ryhtyminen ei tässä vaiheessa tarkoita sitä, että hankintaosapuoli ja alue sitoutuvat option rahoitukseen vaan rahoituspäätökset tehdään tarvittaessa vasta vuonna 2025, riippuen valtioneuvoston ja eduskunnan päätöksistä. Hankintaosapuoleksi ryhtyminen antaa nyt mahdollisuuden option, koska myöhemmin uusia hankintaosapuolia ei voida enää lisätä toteutettuun kilpailutukseen. Traficom edellyttää, että tässä vaiheessa kultakin alueelta on vain yksi taho, jonka kanssa

yhteiskilpailutussopimus tehdään, ja että sopijapuolen tulee olla sellainen, joka tosiasiallisesti kykenee myös maksamaan ja hoitamaan mahdollisesti tilaajalle myöhemmin koituvat velvoitteet, käytännössä sellaisia ovat kuntayhtyminä maakuntaliitot ja maakuntien keskuskaupungit. Myöhemmässä vaiheessa alueen hankintaosapuoli voi tehdä yhteistyösopimuksia mahdollisesta ostoliikenteen omarahoitusosuuden kattamisesta.

Pohjois-Karjalassa käytyjen tunnustelujen pohjalta maakuntaliitolta ei ole löytynyt riittävää kykyä toimia hankintaosapuolena, joten ainoaksi vaihtoehdoksi jää käytännössä Joensuun kaupunki. Joensuun kaupungin strategiassa linjataan, että lentoliikenteen jatkuvuus turvataan. Alueellisena hankintaosapuolena toimiminen toteuttaa osaltaan strategian tavoitetta lentojen jatkuvuudesta, sillä näin mahdollistetaan kilpailutuksen toteuttaminen option turvin aina maaliskuun loppuun 2028 saakka.

Valmistelija: strategiajohtaja

Kaupunginjohtajan sijaisen muutettu päätösehdotus:

Kaupunginhallitus päättää

1. että Joensuun kaupunki sitoutuu toimimaan Joensuun ja Helsingin kaupunkien välisen reittilentoliikenteen hankintaosapuolena.
2. valtuuttaa kaupunginjohtajan allekirjoittamaan liitteenä olevan luonnoksen mukaisen Traficomin ja Joensuun kaupungin välisen yhteiskilpailutussopimuksen ja hyväksymään sopimukseen ennen allekirjoittamista mahdollisesti tehtävät vähämerkitykselliset muutokset ja tekniset korjaukset.
3. valtuuttaa kaupunginjohtajan allekirjoittamaan kaupungin puolesta kilpailutuksen voittaneen tahon kanssa tehtävän hankintasopimuksen.
4. todeta, että kaupungin tavoitteena on keväällä 2026 ensisijaisesti paluu markkinaehtoiseen reittilentoliikenteeseen Helsinki-Joensuu reitillä, ja toissijaisesti ostoliikenteen jatkaminen mahdollisella optiokaudella valtion sataprosenttisesti rahoittamana.
5. todeta, että mikäli hankintaoptio aikanaan päätetään toteuttaa ja alueen omarahoitusta tarvitaan, niin tavoitteena on, että Pohjois-Karjalan maakuntaliiton kunnilta keräämää tulevaisuusrahastoa käytetään omarahoitukseen, ja että tarvittaessa puuttuvasta lisärahoituksesta neuvotellaan maksuosuuksien suhteessa kuntien kesken.
6. todeta, että tarvittaessa Joensuun kaupunki kutsuu Pohjois-Karjalan kunnat neuvotteluun ja johtaa neuvottelut omarahoituksen kustannusjakoratkaisun aikaansaamiseksi.

Päätös:

Hyväksyttiin yksimielisesti.

Strategiajohtaja Sami Laakkonen oli kokouksessa asiantuntijana asian käsittelyn aikana.